

Aleksandar Milenković

SANJA GRUJIČIĆ–CUPAĆ

Skulpture i crteži "PREOBRAŽAVANJE"

Galerija SULUJ, 22 – 31. maj 2006.

Za vajare crtež nije cilj kreativnog učinka već pomoćno sredstvo u procesu oblikovanja skulpture... nešto kao polufabrikat, odnosno dvodimenzionalni prototip zamišljenog ostvarenja. Danas, crteži da Vinčija i Mikelandela vrede kao suvo zlato ne samo zato što su usputne rukotvorine genijalaca već i stoga što su sami za sebe vredna umetnička ostvarenja. Ne po standardnim likovnim odlikama slike već po savršenstvu detalja ili po svojstvenom grafizmu pojedinih segmenata slike. To je razumljivo, jer će tek završena slika prikazati bitne odlike kompozicije, kolorističke vrednosti, odnos planova i sl.

Zanimljivo je to što mnogi vajarai nemaju potrebu da propituju sopstvenu koncepciju u fazi ideacije nove skulpture. Jednostavno, kreću u avanturu (u ovom slučaju prava reč) stvaralačkog istraživanja, oslanjajući se na spontanu invenciju ili na ad hoc čanse koju pružaju materijali svojim (ne)predvidljivim plastičnim svojstvima. Naravno, u toj varijanti zvezda vodilja je već čvrsto utemeljeni kreativni prosede umetnika koji usmerava kako ceo

proces tako i sve elemente koji figurišu u tom procesu. Autori koji su čvrsto vezani za skulptoralna proigravanja voljmena potražiće u grafičkom kompleksu odušak što često dovodi i do iznenađujuće dobrih rezultata. Time istovremeno potvrđuju svoje polivalentne umetničke sposobnosti. Ostaje im da se čvršće opredeljuju za ovu ili onu disciplinu likovne ili primenjene umetnosti.

Sanja Grujičić–Cupać očigledno spada u kategoriju autora koji nalaze inspiraciju i opravdanje u negovanju ovih dveju naprednih kreativnih disciplina. U našim uslovima ovakva orijentacija je shvatljivija i opravdanija jer je medijum skulptoralnog izražavanja manje pristupačan od grafičkog, kako u tehnološko–tehničkom smislu tako i u troškovnom.

DIJALOG PUNO–PRAZNO

Apstrakcija velebnog vajarskog opusa Henrija Mura obeležava svoju epohu i imanentno baca u zasenak impozantnu legiju umetnika koji u ovom ili sličnom prosedu iskazuju svoju kreativnu snagu. Svođenje mega–volumena u kamerne okvire (cca 13x24x10 cm, 6x16x5 cm i sl.) na način kako to realistički čini Stijović, a apstraktno Logo, Jančićevo i niz domaćih umetnika, potvrđuje gledište da je format skulpture tek jedna od mnoštva potencija koje determinišu njen ukupni kvalitet i značenje.

U ovom slučaju, neprekidni dijalog pozitivnog i negativnog volumena pronosi bazični murovski pristup u svakom Sanjinom ostvarenju, bez razlike. Ova okolnost otvara nesagledivi prostor multiplikovanja tog nadigravanja... poslušne smese u svim mogućim varijablama svog plastificiteta, s jedne strane i isto tako nebrojenih kavernoznih labirinata, s druge strane. Podsećamo da je tektonska morfologija urbanih struktura sazdana na dijalektičkom jedinstvu suprotnosti objekata i prostora, punih masa i "negativnog volumena" ulica, trgova, skverova, parkova. Sklad gradske aglomeracije u mnogome zavisi od te osnovne odlike, odnosno ravnoteže izgrađenih i slobodnih površina. Nastranu to što savremena arhitektura nastoji da u mnogim aspektima liči na vajarska dela zaoblazeći, čak, statiku i dejstvo zemljine teže.

Uspostavljanje optičke ravnoteže i strukturalno-fizičke stabilnosti u svim modalnim oblicima takvih skulptura jeste logična posledica kreativnog prosede. Kada se slože ova dva imperativa (bolje reći – zakonomernosti!) tada konsumentu ovakvog umetničkog dela preostaje da mirno odmerava stepen usklađivanja raspoloživog medijuma sa stilskim određenjima opusa.

Naslovom "Preobražavanje" autorka upućuje posmatrača na osobenost odabranog materijala u kome se ta preobražavanja dešavaju. Kompozitna legura aluminijum-granita omogućuje neograničeno plastično modelovanje i naknadne intervencije ograničenog tajminga. Uspostavljanje ravnoteže između voljnih dejstava autora i "slučajne" morfologije tokom procesa oblikovanja odigrava se u širokom rasponu postignutih likovno-strukturalnih efekata.

Za autorku ove razlike nisu mnogo bitne jer njeno opredeljenje nije da određenim delom ugađa klasičnom promišljanju umetničke skulpture već da ga prihvati onakvog kakav jeste, da bi mu podarila pravo na postojanje kao svakom predmetu-objektu koji na ovom svetu postoji. Kako pojmovni, materijalni i utilitarni aspekti (osim dekorativnog) Sanjinih ostvarenja nisu relevantni, dobijaju "radne nazive" koji pretežno ostaju u zoni fluidnog, transcendentnog, metaforično – alegorijskog značenja – trajanje, bdenje, talasanje, drhtaj, buđenje, začetak, prožimanje i sl. A kako bi i drugačije ako autorka nastoji da nedefinisani svet apstrakcije i asocijacije definiše konkretnim materijalom tj. da ga opredmeti.

I UVENUĆE JE – POČETAK!

Najteže za kritičare i teoretičare je da u susretu sa apstrakcijom upotrebljavaju optiku i terminologiju koja je vekovima bila standard pri tumačenju klasične umetnosti. Takođe, uvek je pitanje da li će njegova benevolencija uspeti da na pravi način dešifruje najintimnije autorove predilekcije, psihološke raseline i stvaralačku katarzu. Na ovu vrstu razmišljanja i zaključaka navodi nas postojanje Sanjine "lične ispovesti" u katalogu izložbe kojom će objasniti svoj pogled na umetnost i na sopstveni kreativni prosede. Iščitavanjem tih redova sve postaje mnogo jasnije i konsumentima ostaje da sve to shvate i prihvate. Prepuštamo, stoga, autorki reč:

"Stvaralački podsticaji su mi oduvek dolazili iz prirode, iz organskog sveta, gde me najviše inspiriše sama struktura živog organizma koju želim da prevedem na skulptorski jezik. Biomorfno je često prisutno u mojim radovima. (...) U prirodi je svaki oblik opstanak. Oblici se neprekidno menjaju i prilagođavaju raznolikim pojavama i ritmovima u prirodi u kojoj vlada zakon razvoja i rasta. Neisprano obogaćujem svoje iskustvo u pogledu forme i fature. (...) Problem forme i njen odnos prema prostoru je za mene dominantan.

Razučivanjem oblika, prodiranjem u masu i stvaranjem složene kompozicione celine, proučavam različite vrste prostornih odnosa. Dinamiku i složenost organske forme, koja je svojstvena prirodi, postižem kako otvaranjem forme tako i oblikovanjem prostora unutar nje. Dominiraju puna masa i prazan volumen, spoljašnje-unutrašnje, prostorne relacije u gradnji kompozicionih celina. Masa, prostor i materijal su problemi kojima sam okupirana. Gradim jedan novi plastični senzibilitet koji se ogleda u načinu modelacije, rasporedu planova i asocijativnoj vrednosti forme.

Težim jedinstvu ideje, oblika i dimenzija. Stvaram odu življenju, bujanju života u svim njegovim vidovima, svemu što je u vezi sa buđenjem, rastom, razvojem, sa verom da je i uvenuće, razgradnja, jedan novi početak. (...) Ako delo sadrži sopstvenu energiju onda to delo prevazilazi estetsku dimenziju. Lepota izraza dopada se čulima, dok snaga izraza zalazi u duhovnu dimenziju koja je uzbudljivija i prodire dublje u čula."

Izložba "Peobražavanje" pokazuje da je autorka ostala dosledna ovoj proklamaciji.